

Hämeenlinnan hallinto-oikeus

Raatihuoneenkatu 1
13100 HÄMEENLINNA

ASIA: Hämeenlinnan hallinto-oikeus pyytää Uuraisten kunnanhallitukselta lausuntoa saapuneeseen valitukseen (Diaarinumero 661/03.04.04.16/2022) koskien Uuraisten kunnanvaltuuston 21.2.2022 tekemää päätöstä § 5 Sarkolan asemakaavan hyväksyminen

LAUSUNTOPYYNTÖ

1. Hämeenlinnan hallinto-oikeus kehottaa oheisen valituksen johdosta antamaan lausunnon tai, jos hallintosäntö sitä edellyttää, hankkimaan valtuuston lausunnon. Lausunnossa tulee antaa selostus asiasta, vastata oikeudenkäynnin osapuolen esittämiin vaatimuksiin ja niiden perusteluihin sekä lausua esitetystä selvityksestä.

2. Lausuntoon on liitettävä alkuperäisinä tai jäljennöksinä valituksenalaisen päätöksen perusteena olevat asiakirjat. Näitä asiakirjoja ovat:

- valtuuston hyväksymismerkinnällä varustettu värillinen kaavakartta kaavamerkintöineen ja -määräyksineen
- kaavaselostus lopullisessa muodossaan
- mahdolliset luonto- ja ympäristövaikutusselvitykset
- kaikki muut päätöksen perusteena olevat asiakirjat.

Lausunto ja asiakirjat on toimitettava hallinto-oikeudelle **viimeistään 10.5.2022**.

SAAPUNUT VALITUS

Hämeenlinnan hallinto-oikeuteen on saapunut määräajassa yksi valitus, jonka on allekirjoittanut kaksi yksityishenkilöä.

Valittajat pyytävät päätöksen täytäntöönpanon kieltämistä välittömästi ja kaavapäätöksen kumoamista. Perusteluina on esitetty seuraavaa (lyhennelmä):

1. Sarkolan ja Akonniemen asemakaavoja laaditaan samanaikaisesti. Sarkolan asemakaavassa on osoitettu 8 uutta omakotitalotonttia, joista viisi omarantaista. Akonniemen asemakaavaluonnoksessa on 25 omakotitalotonttia, joista 12 omarantaista. **Sarkolan asemakaavan ja Akonniemen asemakaavaluonnoksen pitäisi muodostaa järkevä ja tarkoituksenmukainen kaavoituksellinen kokonaisuus.** Sarkolan asemakaavan ja Akonniemen asemakaavan pirstouttaminen tekee mahdottomaksi arvioida kokonaisuutta ja vaikutuksia luontoon.
2. **Kunnan olisi pitänyt tehdä emätilaselvitys** ja täten selvitetty maanomistajien tasapuolista kuulemista. Pirstouttaminen estää ja tekee mahdottomaksi kunnollisen emätilaselvityksen, jolla olisi suuri merkitys luonnon takia.
3. Sarkolan ja Akonniemen kaavatöiden yhteydessä **ei ole riittävästi tutkittu rantarakentamisen vaikutuksia vesialtaaseen, vesistöön, sen laatuun ja luontoon.**
4. **Sarkolan asemakaavassa ei ole huomioitu luonnonlähdettä** (GPS koordinaatit 25.429607, 62.493210) jota on käytetty juomavetenä vielä muutama vuosikymmen sitten. Kyseisen lähteen päällä on vielä kansi, ja alue on todella kostea, lähdemäistä.
5. **Sarkolan asemakaavassa ei ole huomioitu riittävästi liito-oravien asuma-aluetta.** Luontoselvityksen kuvassa 3 on liito-oravan elinpiirin ydinalueen raja. Kuvaan on myös merkitty reviiri ja pesäpuut sekä rannan kolopuun ja ruokailualueelle sijoittuva haaparyhmä, joita ei ole huomioitu kaavassa.

UURAINEN KUNNANHALLITUKSEN LAUSUNTO

Suunnittelutyön tausta

Uuraisten kunnanhallitus on 13.5.2019 tekemällään päätöksellään käynnistänyt omistamalleen maa-alueelle ja sen välittömään läheisyyteen sijoittuvan Sarkolan asemakaavoituksen tavoitteenaan muodostaa alueelle rantaan tukeutuva asuinalue lähelle keskustan palveluita ja hyviä liikenneyhteyksiä. Kyseessä on ensimmäinen alueelle laadittava asemakaava. Uuraisten keskustan asemakaava-alue sijoittuu lähimmillään noin 130 metrin etäisyydelle Sarkolan asemakaava-alueesta (*kaavaselostus kohta 2.8.4. Asemakaava*).

Sarkolan alueen asemakaavoitusta ohjaa oikeusvaikutteinen Uuraisten keskustan osayleiskaava, jossa Sarkolan asemakaava-alueen pohjois- ja länsiosa on osoitettu maa- ja metsätalousalueeksi (M) ja eteläosa pientalovaltaisen asuinalueen reservialueeksi (AP/res). Osayleiskaava on hyväksytty vuonna 2014. Maankäyttö- ja rakennuslain 54 §:n 1 momentin mukaan oikeusvaikutteinen yleiskaava on otettava huomioon asemakaavaa laadittaessa. Sarkolan asemakaava on yleiskaavan tavoitteiden mukainen.

Akko-järven rannoille on muodostunut useita vakituisia- ja vapaa-ajan asunnon asuinpaikkoja. Sarkolan asemakaava-alueen länsiosaan sijoittuu yksi vapaa-ajan asunto. Muutoin suunnittelualue on rakentumatonta maa- ja metsätalousmaata.

Asemakaavoituksen tueksi on alueelle laadittu luontoselvitys Latvasilmu osk:n toimesta vuonna 2020 (liite 3). Latvasilmu on kestävän kehityksen palvelujen tuottamiseen keskittyvä monialainen osuuskunta. Latvasilmun Ympäristöpalvelut koostuu ympäristöalan asiantuntijoista, joilla on pitkä kokemus ja monipuolinen osaaminen ympäristösuunnittelusta, selvityksistä ja koulutuksesta. Luontoselvityksen laatijalla FT, biologi Marjo Pihlajalla on vuosien kokemus kaavoituksen luontoselvitysten laadinnasta.

Tämän lausunnon liitteeksi on koottu kaavakartta, kaavaselostus ja selostuksen liitteinä olleet asiakirjat eli osallistumis- ja arviointisuunnitelma, luontoselvitys ja seurantalomake. Lisäksi liitteenä on Keski-Suomen ELY:ltä saapunut sähköpostiviesti liito-oravareviirin riittävydestä.

Uuraisten kunnanhallituksen näkemys valituksen perusteina esitettyihin kohtiin:

1. Sarkolan asemakaava ja Akonniemen asemakaava

Sarkolan ja Akonniemen asemakaava-alueet sijoittuvat Akko-järven rannalle. Molempien asemakaavatoiden tavoitteena on muodostaa rantaan tukeutuva, houkutteleva asuinalue lähelle Uuraisten keskustaa. Kuntien keskustoissa uudet asuinalueet ovat **kuntataloudellisesti järkevää** toteuttaa siten, että toteutunut yhdyskuntatekniikka on hyödynnettävissä mahdollisimman hyvin. Sekä Sarkola että Akonniemi sijoittuvat ydinkeskustan lähelle ja ovat **luontevia asemakaava-alueen laajentumissuuntia**.

Sarkolan ja Akonniemen alueille toteutetaan **vesihuoltoverkosto** (viemäri, puhdas vesi), hulevesien hallinnan edellyttämät järjestelmät ja lisäksi kunta toteuttaa ja ylläpitää yleisiä alueita (esim. kadut).

Kuntien asemakaava-alueet sijoittuvat keskustaan ja keskustan lähisyyteen muodostaen ns. taajama-alueen. Luonnon monimuotoisuuden kannalta on järkevää ja suotuisaa keskittää asemakaava-alueet lähelle keskustaa ja mahdollistaa ko. alueella tehokasta rakentamista. Näillä asemakaava-alueella kunnalla on yleisten alueiden (katujen, puistojen jne.) toteutus- ja ylläpitovelvollisuus, minkä takia myös tehokas tontitus on alueella yhdyskuntateknisesti sekä kuntatalouden kannalta järkevää.

Kaavahankkeita on hoidettu erillisinä kaavaprosesseina ja niiden lähtökohdat ovat erilaisia. Sarkolan asemakaavoitusta ohjaa Uuraisten kunnan keskustan osayleiskaava. Kyseisessä yleiskaavassa on tarkasteltu taajama-alueen laajentumissuuntia ja Sarkolan alue on osoitettu yleiskaavassa AP/res. -alueena. Lisäksi Sarkolan asemakaava on laadittu pääosin kunnan omistamalle maa-alueelle, ja työ on käynnistynyt kunnan aloitteesta.

Akonniemen alueelle on laadinnassa yleiskaavamuutos asemakaavoituksen lisäksi. Yleiskaavamuutoksella tarkastellaan Akonniemen kehittämisen yleispiirteisimpiä edellytyksiä kuten liikennejärjestelyjä. Akonniemen asemakaavoitus on käynnistynyt yhteistyössä alueen yksityisen maanomistajan kanssa ja kaavoituksen käynnistämisestä on laadittu maanomistajan kanssa

käynnistämissopimus. Sarkolan ja Akonniemen asemakaavahankkeiden yhdistäminen ei ole ollut edellä mainituista syistä mahdollista eikä tarkoituksenmukaista.

Maankäyttö- ja rakennuslain 9 § mukaisesti kaavan tulee perustua kaavan merkittävät vaikutukset arvioivaan suunnitteluun ja sen edellyttämiin tutkimuksiin ja selvityksiin. Kaavan vaikutuksia selvittäessä otetaan huomioon kaavan tehtävä ja tarkoitus. Molempia kaavahankkeita varten on laadittu erilliset luontoselvitykset ja vaikutustenarvioinnit. **Kaavahankkeilla ei nähdä olevan erityisiä yhteisvaikutuksia**, koska asuinrakentamisen vaikutukset ympäristöön on hyvin paikallisia. Lähinnä mahdolliset maisemavaikutukset voivat ulottua lähiympäristöä kauemmaksi.

Sarkolan asemakaava-alueella **rantaan on osoitettu istutettava alueen osa**, jolla on merkintä s-1 -merkintä. Merkinnän mukaisesti maisemallisesti arvokas rannan vanha puusto tulee säilyttää mahdollisuuksien mukaan. Istutettavan alueen osan määräyksellä pyritään vähentämään maisemavaikutuksia ja turvaamaan luonnon monimuotoisuuden säilymistä.

Asuinrakentamisessa merkittävimmät tekijät lähiympäristön kannalta muodostavat hulevedet sekä jätevedet. Asemakaava-alueilla nämä asiat ovat hallinnassa, koska näillä alueilla kunnalla on toteutus ja ylläpitovelvollisuus yleisiin alueisiin. Siten Sarkolan ja Akonniemen alueita ei tule verrata haja-asutusalueen yksittäisiin rantarakennuspaikkoihin, joissa on kiinteistökohtaiset jätevesijärjestelmät ja yksityistieverkosto.

Sarkolan asemakaavamääräyksissä on huomioitu hulevesien käsittely ja määräyksissä edellytetään, että *”Tontin hulevedet tulee pyrkiä imeyttämään tontilla suosimalla pihoilla ja pysäköintipaikoilla vettä läpäiseviä pintamateriaaleja. Rakennuslupaan tulee liittää selvitys tontin hulevesien käsittelystä ja johtamisesta.”* Lisäksi kaavakartalle on osoitettu ohjeellinen hulevesien johtamiseen tarkoitettu oja tai pääuoma sekä ohjeellinen ohjattujen hulevesien kokoamis- ja imeytysalue, oja tai imeytyspainanne. Tarkoituksena on, että kunta rakentaa virkistysalueelle (V) hulevesiä varten ojan ja altaan, joiden avulla hulevedet johdetaan hallitusti Akko-järveen.

Kaavahankkeiden erityisselvitystarpeet käydään läpi kaavakohteisesti viranomaisten kanssa ja erityisesti Keski-Suomen ELY-keskus ottaa kantaa luontoarvoja koskeviin erityisselvitystarpeisiin kaavan virelletulovaiheessa. Pääsääntöisesti kaikkiin asemakaavahankkeisiin laaditaan luontoselvitys, mutta **vesistöselvitys ei kuulu laadittaviin aineistoihin**, ellei asemakaavan virelletulovaiheessa todeta (viranomaisten kesken), että asemakaavahankkeella on erityisiä vesistövaikutuksia. Sarkolan ja Akonniemen asemakaavojen osalta ei ole tällaisia vesistöselvitystarpeita tullut esille.

2. Emätilaselvitys

Asemakaava-alueilla ei laadita emätilaselvityksiä rantarakennusyksiköiden määrittämiseksi; asemakaavoilla muodostetaan ns. tontitusta (joko ohjeellista tai sitovaa tontitusta).

Emätilaselvityksiä käytetään rantaosayleiskaava- ja ranta-asemakaava-alueilla, jotka pääsääntöisesti sijoittuvat kuntien taajama-alueiden ulkopuolelle. **Kuntien keskusta-alueille ja taajama-alueille laaditaan asemakaavoja, joiden oikeusvaikutukset ovat erilaiset** kuin haja-asutusalueiden rantaosayleiskaava- tai ranta-asemakaava-alueilla. Asemakaava-alueiden keskeinen oikeusvaikutus on se, että kunta toteuttaa ja ylläpitää asemakaava-alueilla ns. yleisiä alueita (MRL 83 §- 90 §) toisin kuin yleiskaava- tai ranta-asemakaava-alueilla. Yleisiä alueita ovat mm. kadut, puistot, torit, satamat, kuntien liikennealueet, lähivirkistysalueet jne. Lisäksi asemakaava-alueet ovat pääsääntöisesti vesihuollon toiminta-alueita eli esim. asuinrakennukset on liitettävä viemäriverkostoon ja puhtaan veden verkostoon. Nämä kaikki kunnalle aiheutuvat velvoitteet huomioiden, **asemakaava-alueella sallitaan mahdollisimman tehokas tontitus** eli emätilaperusteista rakennusoikeuden määrittystä ei käytetä lainkaan asemakaava-alueilla.

Yleisesti puhekielessä käytetty "tontti" muodostuu vain asemakaavalla eli tontitusta ei muodosteta rantaosayleiskaavoilla tai pääsääntöisesti myöskään ranta-asemakaavoilla. Asemakaavoilla muodostetaan ns. korttelialueet, tontitus sekä tonttinumeroinnit. Tonttijakoa koskien maankäyttö- ja rakennuslaki sisältää erillisiä säännöksiä (MRL:n 11 luku). Tontitus koskee vain siis asemakaava-alueita ja tontituksessa on tavoitteena, että katuverkko palvelisi tehokkaasti useita tontteja, jotta alueen kunnalle koituvat yhdyskuntatekniset kustannukset olisivat hallittavissa.

3. Vaikutukset luonnonympäristöön

Sarkolan asemakaavoitusta varten on laadittu luontoselvitys vuonna 2020. Luontoselvitys on selvitys alueen nykytilan luontoarvoista. Kaavan vaikutustenarviointi tehdään kaavaselostuksessa toteutuvan kaavas suunnitelman perusteella.

Kaavaselostuksessa (*kohta 5.4 Vaikutukset luontoon ja maisemaan*) on arvioitu, että kaavan **vaikutukset luonnonympäristöön ovat pääosin paikallisia, rajoit-tuen suunnittelualueeseen ja aivan sen lähiympäristöön**. Sarkolan alue on pinta-alaltaan pieni, mutta rehevän luonteensa ja monipuolisen puustonsa vuoksi ylläpitää hyvin runsaan parimäärän linnustoa. Kohteella on myös liito-oravan elinpiiri ja ruokailualue. Kaavoituksessa on huomioitu uhanalainen lintulajisto sekä liito-oravan lisääntymis- ja levähdyspaikka luo-2 -merkinnällä.

Vaikutusarvioinnissa todetaan, että **alueelle jää riittävästi rakentamatonta aluetta turvaamaan alueen luontoarvot**. Sarkolan asemakaavan pinta-ala on yhteensä noin 4,85 ha. Tästä tonttimaaksi (A) on osoitettu puolet (2,45 ha), virkistysalueeksi (V) kolmasosa (1,67 ha) ja maa- ja metsätalousalueeksi vajaa 10 % (0,41 ha). Tiedot löytyvät seurantalomakkeesta (liite 5).

Alueelle rakentuva yhdyskuntatekniikka ja rakennukset muuttavat maisemaa, ennen kaikkea järven suunnasta suunnittelualueella kohti katsottaessa. Suunnittelualue ei kuitenkaan ole maisemallisesti erityisen arvokas vaan tavanomaista keskisuomalaista järvimaisemaa. Rakennustavalla sekä materiaaleilla voidaan vaikuttaa alueen ilmeeseen.

Asumisen sijoituessa rannalle, tulee merkittävimmät ympäristökuormitukset rakentamisen aikana. Tyypillisesti rakentamisaikaan tulee jonkin verran samentumista hulevesien mukana kulkeutuvista irronneista maa-aineksista. Vaikutukset eliöstään riippuvat siitä, kuinka paljon hienoaineksia pääsee kerralla vesistöön ja kuinka hyvin ne esimerkiksi laimenevat ja onko kohteella vaikkapa tärkeä kutualue tms. Sarkolan asemakaavan rakentamisen mittakaava on sellainen, että merkittäviä tai pitkäaikaisia vaikutuksia ei ole vesiympäristöön odotettavissa. Asiaan on kuitenkin syytä kiinnittää huomiota rakentamisen aikana hidastamalla pintavesien valumista järveen säilyttämällä suojaavaa kasvillisuutta rantavyöhykkeessä ja ohjaamalla hulevedet hallitusti. **Kaavakartalle on osoitettu rantavyöhykkeelle istutettava alueen osa**, jossa arvokas rannan vanha puusto tulee säilyttää mahdollisuuksien mukaan. Istutettava alueen osa

puustoinen vähentää ravinteiden kulkeutumista vesistöön. Lisäksi asemakaavamääräyksissä edellytetään, että *”Tontin hulevedet tulee pyrkiä imeyttämään tontilla suosimalla piholla ja pysäköintipaikoilla vettä läpäiseviä pintamateriaaleja. Rakennuslupaun tulee liittää selvitys tontin hulevesien käsittelystä ja johtamisesta.”*

Toinen ympäristön kannalta huomioitava seikka on jätevesien käsittely. Sarkolan asemakaava tullaan liittämään toteutuessaan kunnan vesi- ja viemäriverkostoon. Jätevesistä aiheutuvaa kuormitusta ei siis Sarkolan alueella synny. Jätevesien käsittely on huomioitu myös kaavan yleismääräyksissä:

”Jätevedet on johdettava kunnan viemäriin. Padotuskorkeuden alapuolelle jäävät rakennukset tulee liittää jätevesiverkostoon kiinteistökohtaisella pumppaamalla.

Mikäli rantasaunaa ei ole liitetty puhtaan veden verkostoon, voidaan saunan jätevedet käsitellä myös kiinteistökohtaisella järjestelmällä kulloinkin voimassa olevan lainsäädännön ja kunnan määräysten mukaisesti.”

4. Luonnonlähteen huomioiminen

Asemakaavaratkaisu perustuu laaditun luontoselvityksen tietoihin. Luontoselvityksessä ei havaittu kohteella lähteitä.

Luontoselvityksen laatijalta saadun selvityksen mukaan: *”Selvitysalueesta länteen on todennäköinen pohjaveden tai orsiveden purkautumiskohta, koska kohdasta saa alkunsa puro/oja. Samoin itäpuolelle on merkitty karttaan vesikuoppa. Itse kohteella itäosassa rinteessä oli kuoppa, jossa ei kuitenkaan ollut vedenkumpuamista eikä edes kosteutta selvityskäynneillä. Siinä ei myöskään ollut merkkejä lähdekasvillisuudesta. Selvitysalueen länsiosassa havaittiin kostea painanne, jossa myös kasvillisuus oli hyvin rehevää ja kohta pensaiston takia vaikeakulkuinen. Tuolla paikalla kasvoi mm. huopaohdaketta ja mesiangervoa, jotka voivat kertoa pohjavesivaikutuksesta, mutta ovat myös tyyppillisiä kulttuuriympäristön rehevyyttä vaativia kasveja. Lähteensilmää tai veden kumpuamista ei havaittu eikä erityistä lähdekasvillisuutta. Kohta on notkossa, johon tulee sekä pintavaluntaa, että voi tulla pohjaveden tai orsivesien tihkumista ja maaperä on vettä pidättävää. On toki mahdollista, että pienialainen lähteensilmä on jäänyt huomaamatta, jos ei ole osuttu juuri kohdalle. Tämä mahdollinen kohta on kuitenkin liito-oravan reviirin ydinalueen rajauksessa mukana. Alueella on voinut aikanaan olla lähteitä tai tihkupintoja, mutta selvitysalue on*

voimakkaasti ojitettu aikanaan ja myös tien pengerrykset ja ojitukset ovat todennäköisesti vaikuttaneet alueen vesitalouteen.”

Valituksessa esitettyjen koordinaattien perusteella lähde sijoittuu asemakaavan itärajalta virkistysalueelle (V) ja liito-oravan reviirin ydinalueelle (luo-2). Näin ollen mahdollisella lähteellä ei olisi ollut vaikutusta kaavaratkaisuun.

5. Liito-orava

Kaavakartalla liito-oravan lisääntymis- ja levähdysalue on osoitettu luo-2 -merkinnällä, joka noudattaa luontoselvityksessä esitettyä liito-oravan ydinreviirin rajausta (luontoselvitys, kuva 3). Luo-2 -aluerajaukseen sisältyy pellolle kasvanutta nuorempaa lehtipuumetsää (ruokailualue) noin 10-15 metrin leveä kaistale, mikä riittää turvaamaan liito-oravien lisääntymis- ja levähdysalueen riittävyyden. Yksittäisiä rannan puita ei ole tarkoituksenmukaista eikä tarpeellista osoittaa luo-2 -merkinnällä.

Luonnonsuojelulailla suojeltujen ns. direktiivilajien osalta (kuten liito-oravan osalta) Keski-Suomen ELY-keskuksella on viranomaisvalvonta- ja ohjausvelvollisuus kaavanlaadintaan liittyen.

Luo-2 -aluerajauksen riittävydestä on neuvoteltu Keski-Suomen ELY-keskuksen kanssa kaavan valmisteluvaiheessa. Yhteinen näkemys on ollut, että kaavassa nyt esitetty rajausta on riittävä turvaamaan liito-oravan lisääntymis- ja levähdyspaikat (liite 6, sähköposti).

Keski-Suomen ELY-keskukselta on pyydetty lausunnot kaavahankkeen eri vaiheissa ja mikäli kaavaratkaisu ei olisi ollut liito-oravan elinympäristön osalta riittävän hyvä, Keski-Suomen ELY-keskus olisi voinut tehdä oikaisukehotuksen kaavan hyväksymispäätöksestä (MRL 195 §). Tällaiselle menettelylle ei ollut Sarkolan asemakaavan osalta tarvetta; liito-oravan elinympäristön on huomioitu asemakaavassa riittäväällä tavalla.

Lopputulema

Uuraisten kunnanhallitus pyytää, että saapunut valitus hylätään.

Asemakaavaratkaisu perustuu riittäviin selvityksiin. Asemakaavaratkaisussa on riittävästi huomioitu luontoselvityksessä esitetyt alueen ympäristöarvot (liito-orava ja uhanalaiset lintulajit), eikä kaavaratkaisulla ole vaikutusta erityisten ympäristöarvojen säilymiseen alueella.

Asemakaavassa osoitettu rakentaminen ei poikkea normaalista rannan läheisestä asuinrakentamisesta. Asemakaavan mukaisen asuinalueen muodostumisella ei voida katsoa olevan sellaisia ympäristö- tai muita vaikutuksia, jotka estäisivät kunnanvaltuuston hyväksymän asemakaavaratkaisun. Kaavaratkaisu täyttää MRL 54 §:n 2 momentin edellyttämät asemakaavan sisältövaatimukset, joiden mukaan *”asemakaava on laadittava siten, että luodaan edellytykset terveelliselle, turvalliselle ja viihtyisälle elinympäristölle, palvelujen alueelliselle saatavuudelle ja liikenteen järjestämiselle. Rakennettua ympäristöä ja luonnonympäristöä tulee vaalia eikä niihin liittyviä erityisiä arvoja saa hävittää. Kaavoitettavalla alueella tai sen lähiympäristössä on oltava riittävästi puistoja tai muita lähivirkistykseen soveltuvia alueita.”*

LIITTEET:

1. Kaavakartta, 14.2.2022, leimattu
2. Kaavaselostus, 14.2.2022
3. Osallistumis- ja arviointisuunnitelma
4. Luontoselvitys, Latvasilmu osk, 2020
5. Seurantalomake, 9.2.2022
6. Sähköposti liito-oravareviiristä, Keski-Suomen Ely-keskus, 31.1.2022